

самостійного пошуку і вирішення проблем різного рівня і характеру, що сприяє розвитку творчого потенціалу кожного.

Література:

1. Тімець О. В. Пошуково-дослідна діяльність майбутніх учителів географії – якісний показник їх компетентності / О. В. Тімець // Актуальные научные достижения : Интернет-конференция. – Чехия. – Прага, 2009. – С. 57–59.
2. Шумілова І. Організація пошуково-дослідної діяльності студентів у вивченні курсу «Педагогічне краєзнавство» / І. Шумілова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – № 42 (2). – С. 58–64.

Совзіра С. В., Нарадова О. О.

КОМПОНЕНТИ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ

У сучасному світовому співтоваристві освіта розглядається як процес, який супроводжує особистість протягом усього життя й забезпечує кожному реалізацію в професійній, особистій і соціокультурній сферах.

Модернізація сучасної природничо-наукової освіти вимагає особливої уваги до особистості вчителя, перегляду основних ланок його професійної діяльності.

Основною складовою діяльності учителя хімії є процес рефлексивного управління діяльністю учнів, яка обумовлена характерним для даної професії міжособистісним спілкуванням.

Мета професійної діяльності вчителя – свідоме бачення кінцевого результату діяльності, який планується як позитивний перетворювальний процес впливу на особистість.

Сучасному вчителю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей [6].

Проблема професійно-педагогічної компетентності освячена в працях вчених С. Стрижак, І. Зимньої, А. Хуторського, А. Маркової, І. Колеснікової та ін. Автор Н. Нікітіна трактує професійно-педагогічну компетентність викладача як інтегральну теоретичну і практичну готовність людини до виконання будь-якої діяльності [3]. Разом з тим в психолого-педагогічній літературі відсутнє чітке визначення професійної компетентності.

За новим законом «Про вищу освіту» компетентність – це «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та

подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [2].

Під професійно-педагогічною компетентністю можна розуміти інтегральну професійно-особистісну характеристику педагога, яка включає в себе теоретичну та практичну готовність до виконання професійних функцій, які забезпечують ефективність педагогічної діяльності.

О. Кучменко вважає, що компетентність передбачає такий рівень підготовки у вищих навчальних закладах, який дає змогу якісно та самостійно реалізувати фахові знання галузі у роботі з учнями різного рівня пропедевтичної підготовленості, а також вміння формувати напрямки особистого професійного розвитку [7].

Якість фахової підготовки, тобто наявність професійної компетентності певного рівня визначається організацією, функціональними і технологічними можливостями навчально-виховного процесу з підготовки фахівців відповідного профілю, насамперед, від того, як забезпечується реалізація дидактичних принципів у процесі навчання студентів. У цьому аспекті науковці наголошують, що навчальний процес повинен відповідати основним дидактичним умовам, які визначають педагогічну обґрунтованість усіх дій з його організації. Зазначаються основні принципи навчання: науковість, систематичність, зв'язок теорії з практикою, свідомість навчання, єдність конкретного та абстрактного, доступність, міцність знань, поєднання індивідуального і колективного. Усі ці принципи навчання взаємозв'язані і взаємозалежні [5, с. 67].

Науковці В. Сластьонін, І. Ісаєв, О. Міщенко, Е. Шиянов [4] під професійною компетентністю розуміють сукупність умінь, необхідних для оптимальної і ефективної побудови навчально-виховного процесу. Вчені все вміння умовно ділять на дві групи:

- Уміння, що становлять зміст теоретичної готовності вчителя;
- Уміння, що становлять практичну готовність вчителя.

Відповідно до цього К. Беліков [1] сформулював систему загальнопрофесійних і спеціальних умінь, характерних для вчителя хімії. До теоретичних вмінь відносяться аналітичні, прогностичні і проєктні. До практичних – експериментальні, перцептивні, творчі, інформаційні та організаційно-комунікативні вміння.

Професійна компетентність, як вважає С. Стрижак, передбачає сукупність знань, умінь і навичок, які дозволяють ефективно реалізовувати навчальний процес з хімії. Виділяємо наступні функціональні компоненти професійної діяльності вчителя хімії: гностичний, проєктувальний, конструктивний, організаційний, комунікативний, інформаційний, орієнтаційно-прогностичний, дослідницький, кожному з яких відповідає певна група робочих функцій, педагогічних здібностей, які необхідно розвивати у майбутніх педагогів ще під час навчання у вищому навчальному закладі.

Гностичний компонент – полягає у вивченні об'єктів діяльності, її змісту, засобів, форм, методів і націлений на самоаналіз особистості вчителя.

Організаційний компонент включає організацію інформації у процесі викладу, діяльності учнів і своєї діяльності в навчально-виховному процесі.

Комунікативний компонент відображає особливості комунікативної діяльності вчителя, його взаємодії з учнями, колегами, батьками, обговорення правильності суджень, спостережень, розвитку розумової діяльності учнів на уроках хімії та біології; велика увага при цьому приділяється ефективності спілкування.

Конструктивний та проєктувальний компоненти функціонування педагогічної системи є носіями предметно-дидактичного змісту діяльності вчителя. Проєктувальний компонент охоплює уявлення вчителя про перспективні цілі навчання і виховання, а також про способи їх здійснення. Конструктивний компонент включає конструктивно-змістовну діяльність (відбір і композиція навчального матеріалу, планування і побудова педагогічного процесу), конструктивно-оперативну (планування своїх дій і дій учня) і конструктивно-матеріальну (проєктування навчально-матеріальної бази педагогічного процесу).

Інформаційний компонент полягає не тільки в передачі знань учням, але й в оволодінні вчителем сукупністю прийомів і методів, які забезпечують засвоєння інформації, організацію пізнавальної діяльності учнів та контроль за засвоєнням отриманої інформації.

Орієнтаційно-прогностичний компонент передбачає орієнтацію на кінцевий результат, який чітко усвідомлюється вчителем. Знання педагогом індивідуальних особливостей учнів, їх розвитку, закономірностей навчально-виховного процесу дозволяє прогнозувати майбутній результат [6].

Отже, професійну компетентність майбутнього вчителя хімії розглядаємо як володіння майбутнім учителем базовими знаннями з хімії, а також теорії та методику навчання хімії (дидактики хімії), що дозволить в загальноосвітній школі здійснювати всі види педагогічної діяльності (освітньої, виховної та розвивальної) у реальному процесі навчання. Ефективне формування професійної компетентності майбутніх учителів хімії передбачає наявність таких педагогічних умов: стимулювання професійно-педагогічної спрямованості студентів; забезпечення єдності основних складових професійної компетентності майбутніх учителів хімії; впровадження прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців; забезпечення студентів програмно-методичними матеріалами, створеними на основі структурованої цілісності.

Література:

1. Беликов К. Б. Формирование профессиональной компетенции будущих учителей химии по развитию креативности учащихся: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / К. К. Беликов. – Самара, 2008. – 219 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Голос України. – 2014. – № 148. – С. 7.
4. Никитина Н. Н. Введение в педагогическую деятельность: Теория и практика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Н. Н. Никитина,

Н. В. Кислинская. – 3-е изд. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с.

5. Сластенин В. А. Общая педагогика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В. А. Сластенина: в 2 ч. – Ч. 1. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2003. – 288 с.
6. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебн. для вузов / И. А. Зимняя. – М.: Логос, 2000. – 384с.
7. Стрижак С. В. Формирование профессионально-педагогической компетентности будущих учителей химии / С. В. Стрижак // Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – №4. – С. 236–238.
8. Кучменко О. М. Системный подход до організації самостійної роботи в школі і педагогічному вузі / О. М. Кучменко, Л. Ю. Благодаренко // Педагогічні науки: зб. наук. праць Херсонського державного педагогічного університету. – Херсон: Айлант, 2000. – Вип. 15. – С. 134-138.

Тетянка Т. П., Малишевська К. О.

ПРИРОДОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Стан здоров'я молодого покоління – важливий показник благополуччя суспільства і держави. Пріоритетним завданням валеологічної освіти є виховання молодшого школяра в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я, як найвищої соціальної цінності. Дані медичної статистики свідчать про загрозливий стан психічного здоров'я дітей молодшого шкільного віку. Л. Лук'янова стверджує, що людство мусить переглянути свої моральні парадигми, що призвели до деградації здоров'я, і знову відчутти себе невід'ємною складовою природи [1].

Жива природа здавна визнавалася одним із важливих засобів збереження здоров'я молодших школярів. Спілкуючись з нею, вивчаючи її об'єкти і явища, діти молодшого шкільного віку поступово усвідомлюють світ, у якому живуть: відкривають чудову розмаїтість рослинного й тваринного світу, усвідомлюють роль природи в житті людини, цінність її пізнання, відчують морально-естетичні почуття й переживання. Саме цей період у житті дітей сприятливий для усвідомлення себе невід'ємною складовою природи, своєї ролі в її збереженні й цілісності. Відтак велике значення у збереженні здоров'я дитини відіграє валеологічна освіта, зокрема один із її напрямів – природотерапія, засобами якої можна формувати як позитивне ставлення учнів до природи, так і корегувати психічне здоров'я молодших школярів.